

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.63>

POJĘCIE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO PRZEZ ORGANY ŚCIGANIA

Mykola Shchuryk

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-5471-7018

Mykola Shchuryk@ukr.net

Adnotacja. Artykuł analizuje poglądy niektórych uczonych, w tym zagranicznych, na temat definicji pojęcia „polityka publiczna” i oferuje własny pogląd autora na interpretację tego terminu. Podkreśla się, że głównym celem państwa nie jest rozwiązywanie problemów, ale przede wszystkim zapobieganie im. Autor analizuje przepisy obowiązującego prawa Ukrainy dotyczące określenia istoty interesów państwowych, a także rozwój nauki w tym zakresie. Nakreślono podstawową kompozycję interesów narodowych. Określono, że istotę bezpieczeństwa narodowego należy rozpatrywać zarówno w szerokim, jak i wąskim znaczeniu, gdzie w pierwszym przypadku kluczowe jest bezpieczeństwo państwa, a w drugim – bezpieczeństwo pojedynczego obywatela. Autor rozpatruje taką kategorię jak „polityka państwa w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego”, analizuje jej istotę i stwierdza, że przez politykę państwa w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego należy rozumieć zespół działań i środków państwa (instytucji, zakładów, organów władzy publicznej) mających na celu przygotowanie i wdrożenie najnowszych i najskuteczniejszych procesów i technik służących ochronie interesów państwa, społeczeństwa i jednostki w sferze obronnej, politycznej, społecznej, polityki zagranicznej, gospodarczej, informacyjnej i ekologicznej przed zagrożeniami wewnętrznymi.

Słowa kluczowe: polityka państwa, bezpieczeństwo narodowe, interesy narodowe, polityka państwa w zakresie bezpieczeństwa narodowego, organy ścigania.

THE CONCEPT OF STATE POLICY IN THE SPHERE OF ENSURING NATIONAL SECURITY BY LAW ENFORCEMENT BODIES

Mykola Shchuryk

laureate of the Scientific Research Institute

of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-5471-7018

Mykola Shchuryk@ukr.net

Abstract. The article examines the points of view of individual scientists, including foreign ones, regarding the definition of the concept of "state policy" and offers its own view on the interpretation of this term. It was emphasized that the main goal of the state is not to solve problems, but, first of all, to prevent them. The provisions of the current legislation of Ukraine regarding the determination of the essence of state interests, as well as scientific developments in this area, were analyzed. The main composition of national interests is outlined. It was determined that the essence of national security should be considered both in a broad and a narrow sense, where in the first case the key is the security of the state, and in the second - the security of an individual citizen. Such a category as "state policy in the sphere of national security" was considered, its essence was analyzed and a conclusion was made that the state policy in the sphere of national security should be understood as a set of actions and measures of the state (institutions, institutions, state authorities) aimed at preparation and implementation the latest and most effective processes and methods, the purpose of which is to protect the interests of the state, society and an individual in the defense, political, social, foreign policy, economic, information, and environmental spheres from internal and external threats.

Key words: state policy, national security, national interests, state policy in the sphere of national security, law enforcement agencies.

ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Микола Щурік

здобувач Науково-дослідного інституту

публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-5471-7018

Mykola Shchuryk@ukr.net

Анотація. У статті розглянуті точки зору окремих науковців, в тому числі зарубіжних, щодо визначення поняття «державна політика» та запропоновано власний погляд на тлумачення цього терміну. Наголошено, що головна мета держави полягає не в розв'язанні проблем, а, в першу чергу, їх недопущенні. Проаналізовано положення чинного законодавства України щодо визначення сутності державних інтересів, а також наукові напрацювання

у цій сфері. Окреслено основний склад національних інтересів. Визначено, що сутність національної безпеки доцільно розглядати як у широкому, так і вузькому розумінні, де у першому випадку ключовим є безпека держави, а у другому – безпека окремого громадянина. Розглянуто таку категорію як «державна політика у сфері національної безпеки», проаналізовано її сутність та зроблено висновок, що під державною політикою у сфері національної безпеки слід розуміти комплекс дій та заходів держави (закладів, установ, органів державної влади), направлених на підготовку та впровадження новітніх і результативних процесів та прийомів, метою яких є захист інтересів держави, суспільства і окремої особи у оборонній, політичній, соціальній, зовнішньополітичній, економічній, інформаційній, екологічній сферах від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Ключові слова: державна політика, національна безпека, національні інтереси, державна політика у сфері національної безпеки, правоохоронні органи.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення національної безпеки не є новою, але сьогодні вона набуває першочергового значення. У достатньо складних умовах, які є результатом розбіжностей політичних поглядів та негативних метаморфоз у економічній та соціальній сферах життя, виникла гостра необхідність захисту суверенітету, забезпечення територіальної цілісності та захисту державних кордонів України.

Головною функцією державної політики є забезпечення національної безпеки, а серед існуючих органів державної влади, які мають виконувати вищевказану функцію особливе місце посідають правоохоронні органи. Саме тому в даному дослідженні ми пропонуємо розглянути державну політику у сфері забезпечення національної безпеки саме правоохоронними органами.

Стан дослідження проблеми. Дослідженню державної політики у сфері національної безпеки присвячено чимало наукових праць. Серед них слід виділити роботи таких провідних науковців як: В.В. Верхогляд, О.В. Джафарова, О.Ю. Дрозд, Криштович В.М., Ситник Г.П., Пасічник В.М., Пономарьов С.П., Ліпкан В.А., Шатрава С.О., Юнін О.С. Проте, не зважаючи на численні дослідження цієї сфери, питання забезпечення національної безпеки правоохоронними органами є недостатньо вивченим, особливо під час воєнного стану веденого в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою нашої статті є формування авторського визначення поняття державної політики у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами. Завдання дослідження полягає у аналізі теоретичних здобутків наукової спільноти щодо категорій цієї сфери.

Виклад основного матеріалу. Задля досягнення поставленої перед нами мети, а саме формування авторського визначення «державна політика у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами» вважаємо за доцільне проаналізувати теоретичні здобутки наукової спільноти таких категорій як: «державна політика», «національна безпека», «державна політика у сфері національної безпеки», «правоохоронні органи» тощо.

Пропонуємо спочатку означити, що таке державна політика взагалі. Спершу звернемось до поглядів вітчизняних науковців, які присвятили вивченню цього питання чимало досліджень.

Так, на думку О.Л. Валецького «державна політика – це такі дії органів державної влади з вирішення проблем, які найоптимальніше сприяють реалізації інтересів суспільства» (Валецький, 2021: 21). Зазначене визначення є завузьким та таким, що не дає повного уявлення про зміст останнього. В свою чергу, В.Є. Романов, О.М. Рудік та Т.М. Брус визначають державну політику, як «відносно стабільну, організовану та цілеспрямовану діяльність уряду стосовно певної проблеми, яка здійснюється ним безпосередньо чи опосередковано і впливає на життя суспільства» (Романов, Рудік, Брус, 2002: 7). Висловлюючи власні міркування з цього приводу зазначимо, що робити акцент тільки на уряді є не правильним, оскільки останній лише є одним із суб'єктів реалізації останньої.

Як бачимо, вищезазначені науковці акцентують увагу на тому, що основною ціллю державної політики є вирішення суспільних проблем, з чим ми частково не можемо погодитись, адже на меті держави, в першу чергу, має бути прагнення недопущення появи кризових ситуацій, а вже потім у разі виявлення – прийняття заходів щодо їх усунення.

У свою чергу О.С. Васильєв під державною політикою розуміє «результат діяльності окремих політичних інститутів, що покликані розробляти та реалізовувати основи політичного розвитку держави» (Васильєв, 2014: 6). Таке трактування вищезазначеного терміну хоч і має досить загальний характер, проте вже не сприяє отриманню враження про обмеженість участі держави у забезпеченні належної життєдіяльності суспільства.

Нам імпонує точка зору В.І. Андріяша, який пропонує під державною політикою розуміти «цілеспрямовану діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнонозначущих цілей розвитку суспільства або його окремих сфер» (Андріяш, 2013). Таким чином науковець робить акцент на багатofункціональності задач, вирішення яких є пріоритетом держави.

Окрему увагу слід приділити дослідженню А.В. Мерзляка та Т.В. Кравченко, які, на наш погляд, запропонували найбільш точне визначення поняття «державна політика», проаналізувавши у своїй роботі не тільки точки зору вітчизняних вчених, а й зарубіжних. Під державною політикою вони розуміють «сукупність повноважних дій та стратегічно орієнтованих цілей і принципів органів державної влади, які є реакцією на реальні життєві потреби чи проблеми, визначають шляхи реалізації поставлених цілей у процесі управління суспільним розвитком, з урахуванням інтересів усіх категорій суспільства, що узгоджується з національними інтересами» (Мерзляк, 2010: 176).

Що стосується зарубіжних вчених, то пропонуємо зупинитись на декількох позиціях: по-перше, погляд на тлумачення державної політики Томаса Дая, який запропонував найкоротше визначення – «це все, що

уряд вирішить робити чи не робити» (Мерзляк, 2010; Gerston, 2010); по-друге, на ставлення Майкла Крафта та Скотта Фурлондадо до державної політики як до «дій (або бездіяльності) уряду у відповідь на соціальні проблеми» Gerston, 2010); по-третє, на точку зору Карла Фридриха, який трактує державну політику як «обраний державними органами напрям дій, спрямований на певне оточення, який допомагає реалізувати їх можливості чи подолати перешкоди, використовуючи який вони досягають бажаних цілей» (Мерзляк, 2010: 176). Як бачимо, вищенаведені визначення можна вважати основою, на якій ґрунтуються наукові позиції сучасних досліджень у сфері державної політики.

Підсумовуючи вищевикладене пропонуємо сформулювати проміжний висновок щодо визначення державної політики. Так, на наш погляд, під останньою слід розуміти комплекс дій та заходів державних органів влади, направлений на забезпечення належної життєдіяльності суспільства, а також на своєчасне виявлення та усунення причин і умов, які сприяють виникненню суспільних проблем.

Рухаючись далі спробуємо визначити сутність національної безпеки. Інтерес вітчизняної наукової спільноти до вивчення цього феномену виник із закріпленням за нашою державою статусу незалежної країни, тому дослідженню цього питання було приділено чимало наукових праць. Слід зазначити, що першочергово виникнення поняття «національна безпека» походить із США. Там існує два загальні погляди на тлумачення цього терміну: по-перше, це державна політика, спрямована на захист безпеки народу, яка містить у собі три напрямки – внутрішню, зовнішню та оборонну політику; по-друге, це стан національної оборони, що має здатність відкрито чи таємно чинити протидію супротивнику (Доронін, 2020: 44). При цьому цікавим є те, що на законодавчому рівні дефініція «національна безпека» в США наразі не закріплена. Що стосується нашої держави, то законодавець у п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» (надалі – Закон) надає визначення цього терміну. Так під національною безпекою він розуміє захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз (Про національну безпеку України, 2018). Таке визначення є цілком доцільним, проте виникає питання, що мається на увазі під «іншими національними інтересами України»? Для того щоб відповісти на це питання пропонуємо звернутись до наукових напрацювань сучасних дослідників.

І.В. Пантелейчук слушно зауважив, що національний інтерес має орієнтуватись на здатність державних органів ставити перед собою певні цілі і в обов'язковому випадку їх досягати (Пантелейчук, 2011). В свою чергу під національними інтересами Г.П. Ситник розуміє «сукупність збалансованих інтересів (потреб) людини (громадянина), суспільства, держави у різних сферах їх життєдіяльності, реалізація яких гарантує збереження національних цінностей, державний суверенітет, територіальну цілісність та прогресивний суспільно-політичний і соціально-економічний розвиток» (Ситник, 2007: 80). А з точки зору В.О. Шевченко та М.М. Іващенко національний інтерес – це система цінностей, що являють собою феномен суспільної свідомості, який ґрунтується на почутті належності до певного народу (Ситник, 2016: 96).

В свою чергу в Законі, під національними інтересами України законодавець розуміє життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян (Про національну безпеку України, 2018). Як бачимо між державою, суспільством та людиною у розрізі національних інтересів є нерозривний зв'язок, який полягає у взаємному забезпеченні спільних потреб, як от безпека, недоторканність, розвиток, стабільність, тощо.

Таким чином до національних інтересів у повному розумінні слід відносити: права та свободи громадян; суверенітет, територіальну цілісність, недоторканість державного кордону, демократичний конституційний лад, верховенство права; соборність, конкурентоспроможність держави та економічного добробуту населення; реалізація конституційного принципу розподілу; додержання гарантій незалежності та об'єктивності суду; обмеження втручання держави у діяльність економічних суб'єктів, громадян, громадських організацій та політичних партій, релігійних об'єднань; безпечні умови життєдіяльності та захисту навколишнього природного середовища; збереження і розвитку духовних і культурних цінностей суспільства; гармонійні відносини з іншими державами (Попова, 2013: 56).

Повернемося до аналізу досліджень, присвячених питанню національної безпеки.

Так, В.А. Ліпкан визначає національну безпеку як «цілеспрямований, організуючий вплив суб'єкта управління на загрози та небезпеки, за якого державними і недержавними інституціями створюються сприятливі умови для прогресуючого розвитку українських національних інтересів, джерел добробуту конкретної особи, суспільства і держави, а також забезпечується ефективне функціонування системи національної безпеки України» (Ліпкан, 2008: 22). Як бачимо, науковець звертає увагу на те, що стан захищеності має бути забезпечений не тільки на рівні держави, а й на рівні суспільства і навіть окремо взятої особи. Ми погоджуємось з такою точкою зору, оскільки держава не може існувати без соціуму та людей. Більш того, можна стверджувати, що безпека останніх є найвищою цінністю держави.

Схожої позиції дотримується й О.В. Глазов, який під національною безпекою розуміє «захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в різних сферах життєдіяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стійкий розвиток країни» (Глазов, 2011: 43). При цьому науковець інтереси особистості ставить на перше місце, що підтверджує нами зазначене вище.

Таким чином можна дійти висновку, що у широкому розумінні сутність національної безпеки полягає у підтриманні обороноздатності, вмінні виявляти загрози територіальній цілісності, державному та конституційному

ладу держави та адекватно реагувати на них, а у вузькому – забезпечення належного захисту суспільства в цілому та/або в окремих випадках конкретного громадянина від протиправних посягань.

Рухаючись далі розглянемо таку категорію як «державна політика у сфері національної безпеки». Слід зазначити, що сучасні дослідження майже не містять змістовної дефініції останньої. Більш того, на законодавчому рівні цей термін також не знайшов свого відображення, хоча у преамбулі Закону України «Про національну безпеку України» зазначено, що ця політика має гарантувати суспільству і кожному громадянину захист від загроз (Про національну безпеку України, 2018). Проте без чіткого визначення поняття «державна політика у сфері національної безпеки» не можливо досягти нашої мети, а саме визначити місце, напрямки та завдання правоохоронних органів у цій сфері діяльності.

На думку, В.М. Пасічник, державною політикою у сфері національної безпеки є діяльність держави, яка містить у собі відповідну стратегію і тактику, спрямовану на реалізацію власних національних ідеалів і національних інтересів, збереження і розширення національних цінностей, досягнення балансу інтересів особистості, суспільства і держави шляхом захисту від реальних і потенційних загроз і небезпек у всіх сферах життя вдома та за кордоном на міжнародній арені шляхом прийняття та реалізації управлінських рішень (Пасічник, 2012: 38).

Цікавою є позиція щодо визначення «державної політики у сфері національної безпеки» Г.П. Ситника. Останній конкретизує коло суб'єктів, які мають забезпечувати національну безпеку. Під вищенаведеною категорією науковець пропонує розуміти сукупність дій та заходів закладів (установ, органів) державної влади, за допомогою яких забезпечується збереження цілісності суспільства, суспільний прогрес у контексті дотримання взаємоприйняттого балансу інтересів громадянина, суспільства й держави (Ситник, 2007: 262). Нам імпонує точка зору Г.П. Ситника, проте, на нашу думку, вищенаведене визначення потребує певного доопрацювання.

Аналізуючи точки зору науковців можна дійти висновку, що вони здебільшого розглядають державну політику у сфері національної безпеки як діяльність органів державної влади щодо забезпечення захисту людини, суспільства і держави. Така діяльність має охоплювати наступні сфери життя: оборонну, політичну, соціальну, зовнішньополітичну, економічну, фінансову, інформаційну, екологічну та гуманітарну. Саме це, на нашу думку, є підґрунтям визначення завдань державної політики у сфері національної безпеки, до яких можна віднести:

1) у оборонній сфері: створення дієвої державної системи щодо запобігання, обмежування та припинення військової агресії чи конфлікту та ліквідації їх наслідків; попередження та припинення посягань на територіальну цілісність держави; демократичний цивільний контроль військової організації країни;

2) у політичній сфері: створення ефективного механізму захисту прав громадян України як на національному так і на міжнародному рівнях; попередження та припинення спроб втручання у внутрішні справи України; отримання доступу до існуючих та створених систем загальної та регіональної безпеки; уникнення політичного екстремізму; створення надійної системи захисту конституційних засад, запобігання та протидії порушенням законності та правопорядку, створення необхідних умов для ефективної боротьби з корупцією та злочинністю, гарантування належного виконання законних рішень органів державної влади та місцевого самоврядування;

3) у соціальній сфері: виявлення та усунення причин та умов різкого розшарування суспільства в період переходу до ринкової економіки; належне реагування на кризові демографічні процеси; створення ефективною системи соціального захисту населення; сприяння розвитку та захисту освітнього та культурного потенціалу країни; захист права споживачів;

4) у зовнішньополітичній сфері: створення зовнішнього оточення, яке має позитивно впливати на внутрішній розвиток країни;

5) у економічній сфері: запобігання незаконному використанню бюджетних коштів, в тому числі тіньової економіки; контроль у сфері імпорту та експорту; захист вітчизняного товаровиробника; протидія нелегальної економічної діяльності; запобігання неконтрольованому витоку матеріальних, фінансових та інших ресурсів держави;

6) в інформаційній сфері: забезпечення контролю інформаційного простору та усунення негативних факторів його порушення; розробка і впровадження необхідних засобів та режимів отримання, зберігання, поширення і використання суспільно значущої інформації; розвиток інформаційної інфраструктури;

7) в екологічній сфері: встановлення нормативів та контроль за їх дотриманням у сферах природокористування та охорони довкілля і навколишнього середовища; своєчасне попередження громадян в разі виникнення екологічної небезпеки; боротьба з шкідливим впливом людської діяльності на природне середовище; розроблення та впровадження екологічно безпечних технологій; реалізація заходів щодо зменшення впливу наслідків техногенних катастроф; недопущення імпортування в країну екологічно небезпечної продукції (Криштович, 2019: 250-251).

Таким чином під державною політикою у сфері національної безпеки пропонуємо розуміти комплекс дій та заходів держави (закладів, установ, органів державної влади), направлених на підготовку та впровадження новітніх і результативних процесів та прийомів, метою яких є захист інтересів держави, суспільства і окремої особи у оборонній, політичній, соціальній, зовнішньополітичній, економічній, інформаційній, екологічній сферах від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Для того, щоб досягти проміжної мети нашого дослідження слід розглянути ще одну категорію, таку як «правоохоронні органи». Так, з точки зору К. Ю. Мельника під останніми слід розуміти «систему

державно-владних самостійних структурних утворень, основною метою функціонування яких є забезпечення захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань» (Мельник, 2019: 145). У свою чергу Ю.О. Загуменна визначає правоохоронні органи як «спеціально уповноважені державні органи, які забезпечують додержання та реалізацію прав і свобод громадян, законності та правопорядку із додержанням встановлених законом правил та процедур відповідно до своєї компетенції» (Загуменна, 2010: 49). Заслугою на увагу позиція Т.Д. Момонтенко, який зазначає, що правоохоронні органи «це державні органи, створені з метою охорони та захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від злочинних посягань і які виконують правоохоронні завдання, функції та повноваження» (Момонтенко, 2014: 130). Найбільш слушне тлумачення цієї дефініції, на наш погляд, запропонував О. М. Музичук. Дослідник, під правоохоронними органами розуміє «державні органи, на які законодавчими актами покладено здійснення однієї або декількох правоохоронних функцій і для яких їх виконання є основним та повсякденним завданням» (Музичук, 2009: 20). Дискусійним вбачається позиція, оскільки вважаємо, що «правоохоронна функція» є єдиною. Тобто, не може бути декілька правоохоронних функцій.

Як бачимо, точки зору науковців розділись: перша група орієнтується на завдання, яке полягає у боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями; друга група зазначає, що до правоохоронних слід відносити ті органи, у яких правоохоронна діяльність є основною та постійною; третя група розглядає правоохоронні органи через призму покладених на них функцій. Така ситуація зумовлена тим, що більшість національних законів, які використовують термін «правоохоронні органи», не мають його чіткого визначення та систематизації. Проте у аб.1 п.1 ст. 2 закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» визначено перелік органів, що відноситься до правоохоронних – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції (Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів, 1993).

Підводячи підсумок пропонуємо визначити державну політику у сфері забезпечення національної безпеки правоохоронними органами як комплекс правових, тактичних, організаційних дій та заходів, направлених на захист національних інтересів держави, суспільства і окремої особи у оборонній, політичній, соціальної, зовнішньополітичній, економічній, інформаційній, екологічній сферах від внутрішніх та зовнішніх загроз, виконання яких покладені на державні органи, які на законодавчому рівні визначені як правоохоронні або не маючи статусу правоохоронного наділені правоохоронною функцією.

Список використаних джерел:

1. Андріяш В.І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=626/>
2. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія. Київ : НІСД, 2001. 242 с.
3. Васильєв О.С. Концептуалізація поняття «Державна політика»: сучасне розуміння. *Державне будівництво*. 2014. № 1. С. 1-10.
4. Глазов О.В. Національна безпека: сутність, ознаки, концепція та геополітичні чинники. *Наукові праці. Політологія*. 2011. Вип. 143. С. 42-46.
5. Глобальна та національна безпека: підручник / за заг. ред.: Г.П. Ситника. Київ: НАДУ, 2016. 784 с.
6. Доронін І.М. Національна Безпека України в Інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження : дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Нац. акад. правових наук України. Київ, 2020. 539 с.
7. Загуменна Ю.О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності. *Право і безпека*. 2010. Вип. 3. С. 145-150.
8. Криштович М.Ф. Механізм державної політики України щодо забезпечення національної безпеки. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019. № 3 (22). С. 248-253.
9. Ліпикан В.А. Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України : дис....канд. юрид. наук : 12.00.07 / Київський нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2008. 109 с.
10. Мельник К.Ю. Проблеми законодавчого закріплення поняття правоохоронні органи. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. 3. С. 139-146.
11. Мерзляк А.В., Кравченко Т.В. Державна політика у сфері управління соціальними ризиками: сутність, формування та реалізація. *Наук.-виробн. журнал «Держава та регіони»*. 2010. № 4. С. 173-180.
12. Момонтенко Т.Д. Правоохоронні органи: поняття і сутність. *Право і безпека*. 2014. Вип. 3. С. 127-131.
13. Музичук О.М. Сучасний стан теоретичної розробки та законодавчого визначення поняття правоохоронних органів та їх переліку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. 44. С. 12-21.
14. Пантелейчук О.В. Національний інтерес як механізм формування геополітичного іміджу. *Державне управління: удосконалення та розвиток : електрон.наук. фахове вид.* 2011. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=389>
15. Пасічник В.М. Державна політика національної безпеки: сутність, еволюція та чинники формування. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 30. С. 37-46.
16. Попова Л.М. Основні складові національної безпеки України. *Наше право*. Київ, 2013. Вип.13. С. 54-60.
17. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-ХІІ.
18. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII.

19. Романов В., Рудік В., Брус Т. Вступ до аналізу державної політики : навчальний посібник. Київ : ВНАДУ, 2003. 170 с.
20. Ситник Г.П. Національна безпека України: теорія і практика: навч. посіб. Хмельницький : Кондор, 2007. 262 с.
21. Турченко О.Г. Щодо категорії «національний інтерес». *Збірники наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. С. 95-97.
22. Gerston. L. Public Policy making: process and principles. 3rd ed. United States of America, 2010. 161 p.

References:

1. Andriiash, V.I. (2013). Derzhavna polityka: kontseptualni aspekty vyznachennia [State policy: conceptual aspects of the definition]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=626/> [in Ukrainian].
2. Valevskyi, O.L. (2001). Derzhavna polityka v Ukraini: metodolohiia analizu, stratehiia, mekhanizmy vprovadzhenia [State policy in Ukraine: analysis methodology, strategy, implementation mechanisms]: monohrafiia. Kyiv : NISD. 242 p. [in Ukrainian].
3. Vasyliiev, O.S. (2014). Kontseptualizatsiia poniattia «Derzhavna polityka»: suchasne rozuminnia [Conceptualization of the concept of "State policy": modern understanding]. *Derzhavne budivnytstvo*. № 1. pp. 1-10. [in Ukrainian].
4. Hlazov, O.V. (2011). Natsionalna bezpeka: sutnist, oznaky, kontsepsiia ta heopolitychni chynnyky [National security: essence, signs, concept and geopolitical factors]. *Naukovi pratsi. Politolohiia*. Vyp. 143. pp. 42-46. [in Ukrainian].
5. Sytnyk, H.P. (2016). Hlobalna ta natsionalna bezpeka [Global and national security]: pidruchnyk. Kyiv: NADU. 784 p. [in Ukrainian].
6. Doronin, I.M. (2020). Natsionalna Bezpeka Ukrainy v Informatsiini epokhu: teoretyko-pravove doslidzhennia [National Security of Ukraine in the Information Age: theoretical and legal research]: dys. ...d-ra yuryd. nauk: 12.00.01 / Nats. akad. pravovykh nauk Ukrainy. Kyiv. 539 p. [in Ukrainian].
7. Zahumenna, Yu.O. (2010). Pravoohoronni orhany: poniattia, oznaky, funktsii, osoblyvosti diialnosti [Law enforcement bodies: concepts, signs, functions, peculiarities of activity]. *Pravo i bezpeka*. Vyp. 3. pp. 145-150. [in Ukrainian].
8. Kryshytovych, M.F. (2019). Mekhanizm derzhavnoi polityky Ukrainy shchodo zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [Mechanism of the state policy of Ukraine to ensure national security]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. № 3 (22). pp. 248-253. [in Ukrainian].
9. Lipikan, V.A. (2008). Administratyvno-pravovi osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Administrative and legal foundations of ensuring the national security of Ukraine]: dys....kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Kyivskiy nats. un-t vnutr. sprav. Kyiv. 109 p. [in Ukrainian].
10. Melnyk, K.Iu. (2009). Problemy zakonodavchoho zakriplennia poniattia pravoohoronni orhany [Problems of legislative consolidation of the concept of law enforcement agencies]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Vyp. 3. pp. 139-146. [in Ukrainian].
11. Merzliak, A.V., Kravchenko, T.V. (2010). Derzhavna polityka u sferi upravlinnia sotsialnymi ryzykamy: sutnist, formuvannia ta realizatsiia [State policy in the field of social risk management: essence, formation and implementation]. *Nauk.-vyrobn. zhurnal «Derzhava ta rehiony»*. № 4. pp. 173-180. [in Ukrainian].
12. Momotenko, T.D. (2014). Pravoohoronni orhany: poniattia i sutnist [Law enforcement bodies: concept and essence]. *Pravo i bezpeka*. 2014. Vyp. 3. pp. 127-131. [in Ukrainian].
13. Muzychuk, O.M. (2009). Suchasnyi stan teoretychnoi rozrobky ta zakonodavchoho vyznachennia poniattia pravoohoronnykh orhaniv ta yikh pereliku [The current state of theoretical development and legislative definition of the concept of law enforcement agencies and their list]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Vyp. 44. pp. 12-21. [in Ukrainian].
14. Panteleichuk, O.V. (2011). Natsionalnyi interes yak mekhanizm formuvannia heopolitychnoho imidzhu [National interest as a mechanism of geopolitical image formation]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok: elektron. nauk. fakhove vyd.* № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=389> [in Ukrainian].
15. Pasichnyk, V.M. (2012). Derzhavna polityka natsionalnoi bezpeky: sutnist, evoliutsiia ta chynnyky formuvannia [State policy of national security: essence, evolution and factors of formation]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 30. pp. 37-46. [in Ukrainian].
16. Popova, L.M. (2013). Osnovni skladovi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The main components of the national security of Ukraine]. *Nashe pravo*. Vyp.13. pp. 54-60. [in Ukrainian].
17. Pro derzhavnyi zakhyt pratsivnykiv sudu i pravoohoronnykh orhani [On state protection of court employees and law enforcement agencies]: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 № 3781-XII. [in Ukrainian].
18. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII. [in Ukrainian].
19. Romanov, V., Rudik, V., Brus, T. (2003). Vstup do analizu derzhavnoi polityky [Introduction to the analysis of state policy]: navchalnyi posibnyk. Kyiv : VNADU. 170 p. [in Ukrainian].
20. Sytnyk, H.P. (2007). Natsionalna bezpeka Ukrainy: teoriia i praktyka [National security of Ukraine: theory and practice]: navch. posib. Khmelnytskyi : Kondor. 262 p. [in Ukrainian].
21. Turchenko, O.H. (2001). Shchodo katehorii «natsionalnyi interes» [Regarding the "national interest" category]. *Zbirnyky naukovykh prats profesorsko-vykladatskoho skladu DonNU imeni Vasylia Stusa*, pp. 95-97. [in Ukrainian].
22. Gerston, L. (2010). Public Policy making: process and principles. 3rd ed. United States of America. 161 p. [in English].